

راهکارهای وحدت و آسیب‌شناسی آن در سیره و کلام امیرالمؤمنین علی علیه‌السلام

نشست سی و پنجم از نشست‌های علمی پژوهشگاه مطالعات تقریبی با حضور و ارائه حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر عزت‌الله مولاوی‌نیا عضو هیئت‌علمی دانشگاه قم با موضوع «راهکارهای وحدت و آسیب‌شناسی آن در سیره و کلام امیرالمؤمنین علی علیه‌السلام» در روز شنبه ۲۷ فروردین‌ماه ۱۴۰۱ با حضور پژوهشگران ارجمند پژوهشگاه به‌صورت حضوری (با رعایت پروتکل‌های بهداشتی) و نیز با حضور مجازی فعالین و علاقه‌مندان بحث وحدت و تقریب برگزار گردید.

حجت‌الاسلام دکتر مولاوی‌نیا در مقدمه فرمایشات خود فرمودند که اساس کار همه انبیاء از آدم تا خاتم بر مدار وحدت بوده است، در زمان خلقت آدم هم همه موجودات آن زمان - که ملائکه بوده‌اند - دستور داشتند مبتنی بر وحدت بر آدم سجده کنند، فقط شیطان وحدت‌شکنی و گناه کرد و مخالفت نمود. ایشان گفت که آیات آخر سوره مبارکه بقره بیان اساس وحدت است:

«آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ
وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ» (بقره، ۲۸۵) از

سوره مبارکه بقره آیه مبین وحدت بر اساس توحید است.

ایشان در ادامه فرمودند که پیامبر اکرم معیار اساس جامعه را در وحدت بنا نهاد و سرشت بشری یکسان است و برتری و امتیاز را مطابق آیات تقوا و علم و ایمان و جهاد دانستند:

• تقوا: إِنَّ أَكْرَمَكُمْ كُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتَقَاكُمْ (حجرات، ۱۳)،

• علم و ایمان: يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ
دَرَجَاتٍ (مجادله، ۱۳)

• و جهاد: فَاصْلًا لِلْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا (نساء، ۹۵) .

حجت الاسلام والمسلمین مولایی نیا بیان کردند که اولین کار اجتماعی رسول خدا بعد از ایجاد پایگاه سیاسی در مسجد قبا، وحدت ادیان پیمان و قرارداد با طوایف مدینه و اطراف آن از جمله قبایل یهودی مدینه بود تا وحدت داشته باشند و نیز پیمان اوس و خزرج پیمان اتحاد و وحدت بود. الان هم اتحاد حدود پنجاه کشور اسلامی اولویت است، البته باید توجه داشت که مفهوم وحدت بین مذاهب اسلامی وحدت نسبی است نه مطلق یعنی کسی نباید انتظار داشته باشد همه مذاهب به مذهب وی بگردند و مذهب واحدی بماند.

ایشان در بیان کثرت اشتراکات مذاهب اسلامی فرمودند که یکی از علمای اهل سنت شیخ محمود قانصو شهابی عاملی، مستدرک وسائل الشیعه میرزای نوری را در ۲۱ جلد با مدارک اهل سنت نگاشته و آن را المستدرک الثانی فی منایع اهل السنه با عنوان فرعی احادیث الائمة الطاهرین باسانید العامه و المخالفین گردآوری و منتشر نموده است.

ایشان ادامه دادند که وحدت حقیقی نه ممکن است و نه مطلوب، لذا اختلافات امور نسبی هستند اختلاف در رنگ و زبان و ملیت و فقر و غنا ارزشی ندارد، اسلام منکر قومیت نیست و بر آن صحنه گذاشته اما قومیت را امتیاز نمی‌شمارد:

«يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتَقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ» (حجرات، ۱۳).

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمود: (اسْمَعُوا و اطِيعُوا لِمَنْ و لَآهُ اللَّهُ الْأَمْرَ، فَإِنَّهُ نِظَامُ الْإِسْلَامِ): باز کسی که خداوند او را ولی امر شما کرده است، شنوایی و اطاعت داشته باشید که او

رشته کار اسلام است. (الأمالی للمفید، ج ۲، ص ۱۴) نخ تسبیح وحدت جامعه امام است.

ایشان تذکر داد که تفرقه غالباً بعد از علم و از روی بغی و نافرمانی و خروج از تقوا صورت می‌گیرد:

• وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ
بَغْيًا بَيِّنَةً (ال عمران، ۱۹)

• وَكَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّينَ مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ
وَأَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِيُحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ فِيمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ

□ وَمَا اخْتَلَفَ فِيهِ إِلَّا الَّذِينَ أُوتُوهُ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَاتُ
بَغْيًا بَيِّنَةً □ فَهَدَى اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا لِمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ مِنَ الْحَقِّ

بِرِذْوَانِهِ □ وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ (بقره، ۲۱۳)

• وَمَا تَفَرَّقَ إِلَّا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَاتُ
□ (بینه، ۴): و اهل کتاب دستخوش پراکندگی نشدند مگر پس از آنکه برهان آشکار برای آنان آمد.

دکتر مولایی نیا گفتند که مطلقاً اندیشی به وحدت ضرر می‌رساند اینکه عربستان یک طرفه بر شیعه

می‌تازد، نوعی مطلق اندیشی است و جا دارد در مکه و مدینه کرسی تبیین نظرات شیعه بنا نمایند؛ لذا

نگاه قرآن استماع اقوال و احسن‌گزینی است: فَبَشِّرْ عِبَادِ، الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ
فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ (زمر، ۱۷) .

ایشان در ادامه تصریح نمودند که حضرت امیر علیه السلام حق را بهتر و تفرقه را بی‌خیر می‌دانند و
می‌فرمایند:

فَأَيُّكُمْ وَالتَّلَاوُنَ فِي دِينِ اللَّهِ، فَإِنَّ جَمَاعَةً فِيمَا تَكَرَّهُونَ مِنَ
الْحَقِّ خَيْرٌ مِنْ فُرْقَةٍ فِيمَا تُحِبُّونَ مِنَ الْبَاطِلِ، وَإِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ
لَمْ يُعْطِ أَحَدًا يَفُرْقَةَ خَيْرًا مِنْ مَضَى وَلَا مِمَّنْ بِقَرِي. (خطبه ۱۷۶)

نهج البلاغه) زنهار، از دورنگی در دین خدا، زیرا همراه جماعت بودن، در کار حقی که آن را ناخوش

می‌دارید بهتر است از پراکندگی در امر باطلی که آن را خوش می‌دارید، زیرا خدای سبحان به هیچ‌کس

از گذشتگان و برجای ماندگان که جدایی‌گزیند، خیری عطا ننموده است و در حدیثی از حضرت امام علی

(ع) تعریف سنت این‌گونه بیان شده است: اَلْسُّنَّةُ - وَ اللّٰهَ - سُنَّةٌ مُّحَمَّدٍ صَلَّى عَلَيْهِ وَ

آلِهِ وَ الْبَيِّنَاتُ مَا فَارَقَهَا وَ الْجَمَاعَةُ - وَ اللّٰهَ - مُجَامَعَةٌ اَهْلُ الْحَقِّ وَ اِنْ

قَلَّوْا وَ الْفُرْقَةُ مُجَامَعَةٌ اَهْلُ الْبَاطِلِ وَ اِنْ كَثُرُوْا. (کتاب سلیم بن قیس الهمالی

ج ۲، ص ۹۶۴): به خدا سوگند، سنت، همان سنت محمد (ص) است و بدعت آنچه خلاف آن باشد و به خدا

قسم، جماعت، همدست شدن با اهل حق است هرچند اندک باشند و تفرقه، همدستی با اهل باطل است هرچند بسیار باشند.

ایشان بر این نظر بودند که برای گذر از مشکلات راه وحدت یعنی یکی و یگانه بودن، تقیه لازم است چون از کمک و هواداری اهل سنت بی‌نیاز نیستیم و باید از آن استفاده کنیم.

ایشان گفتند که راهکارها و موانع راهکارهای وحدت واقعی در سیره و کلام امام علی علیه السلام عبارت‌اند از:

- عدالت زمامداران و کارگزاران حکومت اسلامی
- نهادینه کردن فرهنگ عفو و گذشت و بخشش در جامعه
- پرهیز از تعصب بیجا و کور (نژادپرستی، تعصبات مذهبی، زبانی و منطقه‌ای)
- برخورد جدی با تفرقه افکنان
- مدارا و خوش‌خلقی در برخورد با مخالفان شناخت دقیق مبانی آنها

موانع وحدت واقعی

- برونی
 - جهانی استکبار (خارجی دشمن)
 - نژادپرستی
 - اختلافی مطالب طرح

• درونی

- نفس هوای پیروی
- شیطان از روی دنیال

ایشان در پایان خاطرنشان کردند که مجمع تقریب در ابتدا در غربت بود و امروزه جایگاه مقبولی یافته است.

در پایان جلسه هم برنامه پرسش و پاسخ برقرار بود.

